

А. В. Гамза

КОММУНИКАТИВНО-ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ ПОДХОД НА УРОКАХ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

В статье рассмотрены основные элементы коммуникативно-деятельностного подхода на уроках украинского языка; определен характер изучения языкового и речевого материала с помощью коммуникативного и деятельностного подходов; делается анализ упражнений на данном этапе и обработаны результативные данные эффективности изучения и применения коммуникативно-деятельностного подхода младшими школьниками на уроках украинского языка в начальных классах..

Ключевые слова: коммуникация, деятельность, метод, коммуникативно-деятельностный подход, речевые умения, навык говорения.

A. Hamza

COMMUNICATIVE AND ACTIVITY APPROACH TO UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

The article examines the main aspects of communicative activity approach at the Ukrainian lessons; the character of language and speech material studying while using communicative activity and approaches; analyzes the exercise at this stage, and provides the data for effective learning and the use of communicative activity approach by junior students at the Ukrainian lessons.

Keywords: communication, activities, method, communicative approach, language skills, speaking skills.

УДК 373

Ю. М. Бабачук

РІВНІ РОЗПОДІЛУ РУХЛИВИХ ІГОР ТА ІГРОВИХ ВПРАВ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ РУХОВИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті здійснено аналіз досліджень умов удосконалення рухових навичок засобами ігор з елементами спорту в дітей старшого дошкільного віку. Розкрито значення ігор із елементами спорту для вдосконалення рухових навичок у дітей дошкільного віку. Визначено та охарактеризовано рівні розподілу рухливих ігор та ігрових вправ для вдосконалення рухових навичок засобами ігор із елементами спорту у дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: рухлива гра, ігрова вправа, ігри з елементами спорту, рухові навички, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Потреба в русі – одна із загальнобіологічних потреб організму, яка виконує важливу роль у життєдіяльності та формуванні людини на всіх етапах її еволюційного розвитку. Цей розвиток відбувається в тісному зв'язку з активною м'язовою діяльністю.

Програмою фізичного виховання у дошкільних навчальних закладах передбачено певний рівень рухової підготовленості дошкільнят, перевіркою якої є виконання відповідних фізичних вправ, які у свою чергу, є проявом тих чи інших рухових здібностей. Розвиток рухових здібностей дітей, зокрема в дошкільнят, є запорукою їхнього здоров'я.

Формування фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я молодого покоління є одним із пріоритетних напрямів діяльності дошкільних навчальних закладів. Важливим засобом формування фізичного здоров'я у дітей дошкільного віку є ігри з елементами спорту.

Елементи спортивних ігор відрізняються доволі складною і точною технікою виконання, тому, відпрацьовуючи технічні прийоми різних рухів, потрібно ретельно аналізувати кожен спортивну гру та різні рухи, які входять до неї, щоб з'ясувати: які види основних рухів входять до неї; які технічні елементи, рухові дії включені; які фізичні якості розвиваються під час опрацювання технічних елементів, рухових дій [9].

Саме в спортивних іграх дитина отримує унікальну можливість проявити власну активність, ліквідувати дефіцит рухів, реалізувати й утвердити себе, отримати радісні емоції та переживання. Використання в дошкільному віці ігор з елементами спорту як засобу та форми організації фізичного і

психологічного розвитку дитини створює умови для гуманізації педагогічного процесу, перетворює дитину як об'єкт соціально-педагогічного впливу на суб'єкт активної творчої діяльності на основі розвитку внутрішніх мотивів до самовдосконалення. Навчання цих ігор забезпечує дітям різні права в оволодінні цінностями фізичної культури і кожній дитині право вибору, надає можливості для прояву особистих інтересів і здібностей.

Значення рухових дій у загальному розвитку дитини дуже вагоме. Ігри з елементами спорту вимагають від дітей самостійності, швидкості, спритності рухів, орієнтації в просторі. Вони є вищою формою звичайних рухливих ігор. Дитина за короткий проміжок часу повинна зорієнтуватися в ситуації, що склалася (розташування партнерів та супротивників, положення м'яча й шайби), оцінити, вибрати найбільш правильні дії та використати їх. Усе це потребує розвитку певних умінь та навичок. Деякі з них, наприклад, городки за ознакою головного руху можна віднести до ігор із метання. Однак такі ігри, як баскетбол, футбол, хокей, бадмінтон, настільний теніс побудовані на різноманітних рухових діях. У різних комбінаціях тут використовується ходьба, біг, стрибки, метання. Ці дії вимагають збереження стійкого положення в заданій позі після присідання, поворотів, нахилів. При цьому рухові дії можуть виконуватися різними способами, в різних поєднаннях, зі зміною темпу та швидкості.

Для ігор з елементами спорту характерна визначена специфіка і точність техніки рухових дій, визначений склад учасників, розподіл функцій, чітка організація ігрових умов (розмітка майданчика, добір інвентарю). Ігри з елементами спорту відрізняються великою різноманітністю взаємодії сенсорних систем різної модальності, що також є фактором удосконалення організації рухів [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виокремлення невирішених її частин. У наукових дослідженнях з питань теорії та методики фізичного виховання і розвитку дитини (Е. Й. Адашкявічене, Е. С. Вільчковський, Л. М. Волошина, О. І. Курок, Т. І. Осокіна, Е. Я. Степаненкова та ін.) наголошується, що рухливі ігри та ігрові вправи з елементами спортивних ігор дають можливість дитині оволодіти різноманітними, достатньо складними видами дій, виявляти самостійність, активність та творчість. Ці ігри сприяють зміцненню здоров'я, позитивно впливають на м'язову систему організму дітей, зміцнюють кістковий апарат, розвивають дихальну та серцево-судинну системи, регулюють обмін речовин, підсилюють його функціональний ефект, підвищують рівень рухової підготовки, сприяють комплексному розвитку фізичних якостей дошкільників.

Автори наголошують, що елементи спортивних ігор за відповідної організації їх проведення сприятливо впливають на фізичний розвиток і працездатність дитини. Вправи з м'ячами, воланами, ракетками, битками, ключками сприяють розвитку в дітей окоміру, координації, ритмічності, узгодженості рухів. Рухова діяльність із використанням елементів спортивних ігор розвиває у дітей такі фізичні якості, як спритність, швидкість, силу, оскільки дитині часто доводиться в ігровій ситуації передавати м'яч партнеру або кидати його в ціль, що розташована на певній відстані. Дитина повинна вміти й високо стрибати, дістаючи м'яч, або кидати його у високо розташовану ціль, швидко перебігати на інше місце майданчика, щоб встигнути виймати м'яч або протидіяти оволодінню суперника м'ячем тощо. Ігри з елементами спорту сприяють удосконаленню вміння ловити, тримати, відбивати й кидати предмети, а також розраховувати напрямок кидка, узгоджувати з ним силу, розвивати виразність рухів, орієнтуватися в просторі [3].

Експериментальним шляхом підтверджено (Т. І. Осокіна, Е. С. Вільчковський), що діти значно краще засвоюють рухи, якщо вони усвідомлюють зміст та структуру вправ, що виконуються. Тому в дошкільнят усіх вікових груп конкретність вимог та завдань сприяє швидкому та більш ефективному навчання рухів. При цьому обов'язково враховуються психологічні особливості дітей. Нечіткі вимоги до дитини та незрозумілі їй рухові завдання не виконуються. Оцінні судження дітей про рухи значною мірою залежать від того, як вихователь сам розкриває причиново-наслідкові зв'язки успіхів та невдач вихованців у виконанні рухів, показує їм шляхи аналізу рухових дій та способи правильної їх оцінки.

На думку Н. М. Кільпіо, Д. В. Хухлаєвої, І. В. Потехіної, Т. І. Осокіної, Г. П. Лескової, М. М. Конторович, Л. М. Михайлової та ін., рухлива гра, зокрема спортивна, має на меті закріпити рухи, якими оволоділи діти під час занять із фізичної культури. У спортивних іграх, на думку І. В. Потехіної, удосконалюються якість і швидкість рухових дій, гнучкість рухових навичок, ефективність їх застосування.

За твердженням Є. Р. Яхонтова, у спортивних іграх вдосконалюються спеціальні інтелектуальні якості: швидкість і обсяг зорового сприйняття, швидкість оброблення інформації, оперативне мислення,

короткочасна пам'ять, стійкість уваги. На думку автора, виконуючи ті чи інші прийоми, дитина повинна регулювати свої дії і м'язові зусилля, враховуючи відстані між гравцями, м'ячем, кошиком. Це вдосконалює моторно-зорову координацію завдяки точному і диференційованому, просторовому і часовому сприйняттю рухів.

Елементи спорту дозволяють значно підвищити можливості дитячого організму. Завдяки спортивним іграм діти оволодівають технікою виконання рухів, окремими тактичними комбінаціями, що вимагають взаємодії учасників, орієнтування в просторі та часі. Застосування елементів спортивних ігор у дошкільному віці закладає в дитини основу для систематичних занять одним із видів спорту в наступні роки в школі і подальшому в житті. Результати досліджень Т. І. Дмитренко виокремлюють той факт, що з біографій видатних спортсменів відомо, що стійкий інтерес до певних видів фізичних вправ у дошкільному дитинстві значною мірою визначив їх спортивну спеціалізацію в майбутньому [6, с. 5].

Спортивні ігри та змагання залучають дітей до єдиноборства, сприяють збагаченню їх емоційної сфери, адже у процесі ігор учасники переживають різні емоції та почуття. Т. І. Дмитренко наголошує, що групові спортивні ігри дають можливість виховувати у дітей позитивні міжособистісні стосунки на різних рівнях, а також організаційні вміння. Адже учасникам необхідно домовитися про розподіл ролей, функцій, порядок дій, правила, а це забезпечує підґрунтя для формування у дітей умінь самостійно організовувати та здійснювати подібну діяльність [6, с. 5-6].

Під час дій із м'ячем, ракетками, воланами створюються умови для залучення до роботи також і лівої руки, що важливо для повноцінного розвитку дитини. Вправи з м'ячами, воланами, ракетками різного об'єму та ваги розвивають не лише великі, а й дрібні м'язи, збільшують рухливість суглобів пальців та кисті. Вони зміцнюють м'язи, що утримують хребет, і сприяють формуванню правильної постави. Навчання дій із м'ячем сприяє вдосконаленню рухової реакції дітей, точності відтворення рухів в часі та просторі [3, с. 6].

На думку М. А. Рунової, ігри з м'ячем – не тільки цікава розвага, але й значною мірою сприяє розвитку координації рухів, що дуже важливо під час навчання письма, малювання, конструювання. Особлива роль відводиться цим іграм і в роботах В. В. Гориневського, Е. А. Аркіна, В. Н. Всеволодського-Гернгросса та ін. Дитина, граючись, виконує різноманітні маніпуляції з м'ячем: цілиться, відбиває, підкидає, перекидає, об'єднує рухи з оплесками, різними поворотами тощо. Ці ігри розвивають окомір, рухові координаційні функції, удосконалюється діяльність кори головного мозку. За твердженням Лоуена, відбивання м'яча підвищує настрій, знімає агресію, допомагає позбутися м'язового напруження, викликає задоволення. Задоволення, на його думку, – це свобода руху тіла від м'язової броні, м'язової напруги.

Грунтуючись на дослідженнях Е. Й. Адашкявічене, ми переконуємося, що вправи в киданні, катанні м'ячів сприяють розвитку окоміру, координації, спритності, ритмічності, узгодженості рухів. Вони формують уміння схопити, утримати, кинути предмет, привчають розраховувати напрям кидка, погоджувати зусилля з відстанню, розвивають виразність рухів, просторове орієнтування. В іграх із м'ячем ефективніше розвиваються фізичні якості дитини: швидкість, спритність, сила. Крім цього, в іграх і рухових діях із м'ячем удосконалюються навички більшості основних рухів. Ігри з м'ячем є своєрідною комплексною гімнастикою, в процесі якої діти вправляються не тільки в киданні і ловінні м'яча, закиданні його в кошик, метанні на дальність і в ціль, але також у ходьбі, бігу та стрибках. Е. Й. Адашкявічене наголошує, що виконуються ці рухи в умовах, що постійно змінюються, що, у свою чергу, сприяє формуванню в дітей дошкільного віку умінь самостійного і доцільного застосування розмаїття рухів залежно від умов гри. Загальновідомо, що у дошкільників ще слабо розвинена здібність до точних рухів, тому будь-які дії з м'ячем здійснюють позитивний вплив на розвиток цієї якості [1].

Вправи та ігри з м'ячем за умови відповідної організації їх проведення позитивно впливають на фізичний розвиток і працездатність дитини, про що свідчать дослідження Е. Й. Адашкявічене, О. І. Курка. Вправи з м'ячами різної ваги і об'єму розвивають не лише великі, але і дрібні м'язи обох рук, збільшують рухливість суглобів пальців і кистей, що особливо важливо для шестирічної дитини, яка йде до школи. Під час ловіння і кидання м'яча дитина діє обома руками, що сприяє гармонійному розвитку центральної нервової системи і всього організму. В іграх із м'ячем колективного характеру створюються сприятливі умови для виховання позитивних морально-вольових рис дітей. Такі ігри привчають долати егоїстичні бажання, формують витримку. Ознайомлюючись із умовами гри, дитина засвоює, що не вона

одна бажає діяти з м'ячем, заради інтересів команди дитині часто доводиться передавати м'яч партнеру, коли той має більш сприятливі умови для ведення успішної гри. Як зазначає Е. Й. Адашкявічене, необхідність ухвалювати швидкі, розумні рішення, правильно їх реалізовувати в грі сприяє формуванню в дитини впевненості та рішучості, саме в грі дитина завжди має нагоду випробувати свої сили і переконатися в успішності власних дій [1, с. 4].

Для оптимізації навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку в процесі розучування елементів спортивних ігор, на переконання Ю. І. Портних, особливу роль відіграє ігровий метод. Він полягає у використанні рухливих ігор та вправ для ознайомлення, вивчення і вдосконалення окремих технічних прийомів та ігрових дій. Також науковець наголошує, що в процесі вивчення техніки ігор із елементами спорту в умовах дошкільного навчального закладу доцільно використовувати підвідні вправи.

Отже, результати аналізу наукових досліджень переконливо свідчать, що роль ігор з елементами спорту в процесі вдосконалення рухових навичок дітей старшого дошкільного віку надзвичайно важлива. Ігрова форма організації рухової діяльності дітей як стимулятор емоційного насичення формує мотивацію активної участі, забезпечує достатній рівень активності та якість виконання рухових дій. Той факт, що ігри з елементами спорту в основному проводяться на свіжому повітрі подвоює, а то і потроює оздоровчий вплив на організм дитини. Усе це підкреслює вагомість та доцільність використання ігор з елементами спорту в процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є встановлення умов удосконалення рухових навичок у процесі використання рухливих ігор та ігрових вправ як етапу підготовки дітей старшого дошкільного віку до участі в іграх з елементами спорту.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати науково-методичну літературу, державні програми розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку та методичні основи впровадження у навчальний процес дошкільних навчальних закладів ігор з елементами спорту.

2. Визначити рівні розподілу рухливих ігор та ігрових вправ для вдосконалення рухових навичок ігор з елементами спорту в дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів.

На думку Л. В. Калуської, З. В. Калуського та М. М. Гуменюк, весь навчально-виховний процес у дошкільному навчальному закладі має будуватися відповідно до положень основних державних освітніх документів (Закону України "Про фізичну культуру і спорт", Національної доктрини розвитку освіти, Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту, Цільової комплексної програми "Фізичне виховання – здоров'я нації", Закону України "Про освіту", Закону України "Про дошкільну освіту") [7].

Відповідно до Закону України "Про дошкільну освіту" вимоги до рівня розвиненості, вихованості, навченості дітей дошкільного віку визначаються Базовим компонентом дошкільної освіти України (державним освітнім стандартом) і реалізуються чинними освітніми програмами [10, с. 5]. Цей документ оптимально окреслює необхідний зміст знань та вмінь дітей, які стоять на порозі шкільного життя, з різних сфер суспільного життя, в тому числі й ігор з елементами спорту.

Зміст Базового компонента дошкільної освіти побудовано відповідно до вікових можливостей дітей на основі компетентнісного підходу, тобто спрямованості навчально-виховного процесу на досягнення соціально закріпленого результату (заданої норми, вимог розвиненості, навченості та вихованості дитини), що зумовлює необхідність чіткого визначення рівня засвоєння дитиною змісту освітніх ліній [2]. У змісті освітніх ліній "Особистість дитини" та "Гра дитини" дитина дошкільного віку повинна знати та свідомо дотримуватись правил рухливих та спортивних ігор, вміти їх використовувати в самостійних іграх, організувати різні види ігор відповідно до їхньої структури (уявна ігрова ситуація, ігрова роль, ігрові правила), дотримуватись ігрового партнерства та рольових способів поведінки, норм та етикету спілкування в процесі гри.

У сучасних освітніх програмах (програмі розвитку дітей старшого дошкільного віку "Впевнений старт" (Б. М. Жебровський, 2013), програмі розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкільля" (О. І. Білан, 2013), програмі виховання і навчання дітей від двох до семи років "Дитина" (О. В. Проскура, 2012) та ін.) передбачено використання ігор з елементами спорту в системі фізичного виховання дошкільників. У зазначених програмах окреслено основні завдання навчання дітей елементів спортивних ігор, а також рекомендовано ігри та ігрові вправи для гри в бадмінтон, баскетбол, городки, настільний

теніс, хокей та футбол. У програмі "Впевнений старт" замість гри спортивного характеру "Настільний теніс" пропонують гру "Боулінг".

Для оптимального вирішення завдань навчання дітей дошкільного віку ігор з елементами спорту (городків, баскетболу, футболу, хокею, настільного тенісу, бадмінтону), формування в дітей уміння виконувати елементарні рухові дії, що стосуються техніки гри, особливого значення в дошкільному віці набуває широке використання рухливих ігор та ігрових вправ. Вагомості вони набувають саме сьогодні, оскільки діти з шести років навчаються в школі, а у дошкільному навчальному закладі старший дошкільний вік – це діти п'яти років.

Варто зазначити, що гра відіграє вагому роль у житті дітей дошкільного віку, і її доцільно використовувати як провідний метод навчання, зокрема як ефективний метод опанування дітьми дошкільного віку рухових дій. Саме тому загальноприйнятими реаліями сьогодення є визнання провідної ролі рухливої гри в процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку.

У рухливій грі, на думку І. В. Потехіної, удосконалюються якість і швидкість рухових дій, гнучкість рухових навичок, ефективність їх застосування. Автор стверджує, що цьому сприяє наявність певних факторів у рухливій грі, а саме:

- самостійне розв'язання рухових завдань, зважаючи на ігрову ситуацію;
- швидке виконання основних рухів;
- відсутність часу для підготовки до виконання основного руху; швидкий перехід з одного руху на інший;
- емоційна насиченість;
- узгодженість своїх рухів з діями ведучого та інших дітей [4, с. 20].

Крім рухливих ігор, у дошкільній дидактиці виділяють ігрові вправи. Вперше ігрові вправи виокремлені з системи рухливих ігор у дослідженнях О. О. Тимофєєвої. Однією із суттєвих відмінностей ігрової вправи від рухливої гри, за твердженням автора, є виконання конкретних завдань "Влуч у ціль", "Збий булаву". Ігрова вправа має свої певні переваги перед рухливою грою. По-перше, ігрова вправа виконується кожною дитиною, і виконання рухового завдання не пов'язане з діями інших дітей, на відміну від рухливої гри. По-друге, в ігрових вправах вихователь докладає зусиль щодо засвоєння того чи іншого руху всіма дітьми [4].

За твердженням О. Л. Богініч, безперечна перевага ігрової вправи полягає ще й у тому, що в ній більш чітко акцентуються завдання прямого навчання, і вона може використовуватися не лише на етапі закріплення та вдосконалення рухових навичок, а й на етапі розучування рухової дії.

Автор зазначає, що ігровий характер вправ знімає напруження, яке проявляється у процесі виконання рухів, сприяє більш старанному їх виконанню, приваблює дітей і викликає у них позитивні емоції. А на тлі позитивних емоцій умовно-рефлекторні зв'язки, що покладені в основу оволодіння дітьми руховими діями, утворюються значно легше та швидше. Міцності цим зв'язкам надають яскраві, позитивні емоційні переживання. Це свідчить про те, що завдяки застосуванню ігрових вправ під час навчання цей процес стає привабливим, радісним, сприяє швидкому засвоєнню навчального змісту, дає змогу послабити негативний вплив на проявлення таких вікових особливостей дітей: мимовільність усіх психічних процесів, нестійкість уваги, швидко втомлюваність [4, с. 24].

Отже, в ігрових вправах чітко простежуються завдання прямого навчання, а уявна ситуація, імітація дій та ігровий образ сприяють створенню мотиваційної готовності дітей до навчання. Саме ця мотиваційна готовність забезпечує розуміння і сприйняття дітьми завдань, визначених педагогом, та сприяє успішному засвоєнню вимог до якості виконання рухових дій завдяки їх привабливості та чіткості виконання, викликає у дітей підвищену рухову, емоційну, мовленнєву та інтелектуальну активність на занятті.

Ігрові вправи доцільно використовувати і на етапі розучування рухових дій, і на етапі закріплення та вдосконалення рухових навичок, а рухливу гру – лише на етапі закріплення та вдосконалення рухових навичок. Це пояснюється тим, що в рухливій грі як колективній діяльності, де дії учасників взаємопов'язані, дітей більше цікавлять результати самої гри, а не якість виконання рухової дії. А в ігровій вправі дитина, імітуючи певний ігровий образ, зорієнтована на якість виконання руху (правильність, чіткість, виразність).

Для оптимізації навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку з фізичного виховання,

зважаючи на особливу роль ігрової діяльності в житті дитини-дошкільника, ігровий метод доцільно використовувати як один із провідних методів навчання на різних етапах формування рухової навички.

На думку О. Д. Дубогай, під час добору ігор треба враховувати можливості дітей, проводити їх у певній послідовності з поступовим збільшенням фізичного навантаження [8]. Успішність навчання ігор із елементами спорту значною мірою залежить від раціональної технології, що повинна будуватися відповідно до вікових особливостей старших дошкільників на цілісному способі навчання. Має місце використання численних вправ, що поступово ускладнюються. Важливо забезпечити багаторазове повторення однієї й тієї самої дії в неоднакових умовах, з різною мотивацією виконання, в емоційнонасиченій і цікавій для дитини формі. Важливо, що за різноманітних умов виконання дій тривало підтримується інтерес дітей до них, стає можливим багаторазове повторення завдання з метою засвоєння технічних дій ігор з елементами спорту в емоційній та доступній для дітей формі. Під час формування визначених дій необхідне використання численних (технічних) прийомів навчання. Більш специфічним для навчання дій із елементами спорту є використання орієнтирів, що інформують дитину про процес виконання рухів і його результати (такі завдання, як перекидання м'яча різної ваги і різних розмірів через високо підвішену сітку тощо).

Результати наукових досліджень Н. Ф. Денисенко дозволяють констатувати, що у процесі навчання дітей старшого дошкільного віку елементів спортивних ігор важливо спланувати попередню роботу з підготовки, організації та проведення цих ігор. На початку навчання гри хокей можна відпрацьовувати координацію за допомогою різних вправ та рухів у вигляді завдань: на хокейному полі зигзагом поставити кеглі перед воротами і запропонувати дітям провести шайбу до воріт, не торкаючись кеглів. Завдання доцільно виконувати 2-3 рази поточним та індивідуальним способами. Поступово завдання необхідно ускладнювати, проводячи шайбу у ворота зигзагом із перекладанням ключки почергово у праву та ліву руку. Потім, коли діти засвоять елементи гри хокей, можна ввести ускладнення, елемент змагання "Хто швидше?", збільшити дистанцію до воріт, кеглі поставити більшим зигзагом. Такі завдання і форми організації сприяють удосконаленню рухів у дітей, розвитку витривалості, спритності, швидкості, гнучкості. Доцільно змінювати форми організації і засоби взаємодії: по полю діти пересуваються індивідуально-поточно, потім парами, групами, а також фронтально. На останньому етапі розучування гри хокей дітям можна запропонувати самостійно грати в гру від початку до кінця.

Аналогічно гри хокей можна розучувати й інші ігри з елементами спорту. Необхідно завжди враховувати інтереси дітей, рівень їхніх умінь та навичок, сезонні та погодні умови і відповідно до цього планувати навчально-виховну роботу. Вивчені спортивні ігри доцільно проводити під час спортивних свят, розваг, днів здоров'я, туристичних переходів, де дошкільники максимально можуть проявити свої фізичні якості та продемонструвати рухові можливості [9, с. 78-80].

Ураховуючи результати аналізу науково-методичної літератури, державних програм розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку, переконуємося, що у процесі оволодіння старшими дошкільниками технічними прийомами ігор з елементами спорту важливе значення має послідовність ускладнення змісту вправ, а також різноманітність вправ та ігор, варіативність умов їх проведення. Систематичне проведення вправ та ігор на прогулянках та під час занять із фізичної культури підвищує ефективність навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах, сприяє вдосконаленню фізичної підготовленості дітей.

На основі використання елементів спортивних ігор, спрямованих на послідовне засвоєння технічних ігрових прийомів дітьми старшого дошкільного віку нами були визначені рівні складності ігрових завдань: адаптивно-розвивальний, підготовчо-технічний та активно-ігровий.

Адаптивно-розвивальний рівень характеризується розподілом ігрових вправ та рухливих ігор, які містять рухові дії з основних рухів, що є основою технічних прийомів гри з елементами спорту та спрямовані на ознайомлення й зацікавлення дітей іграми і вправами зі спортивним інвентарем, на формування вміння відчувати властивості цього інвентарю (в тому числі й м'ячів, ракеток тощо).

Пропонуємо перелік рухливих ігор та ігрових вправ, які доцільно використовувати на цьому етапі. Наприклад, для гри баскетбол на цьому рівні рекомендуємо такі ігри та вправи як, "Дожені м'яч", "М'ячі – жабки", "Упіймай м'яч", "Перенесення м'ячів", "Назви ім'я", українські народні ігри "Штандер", "Пошивай" та ін.

На *підготовчо-технічному рівні* розподіл рухливих ігор (у тому числі й народних) та ігрових вправ з елементами спортивних ігор відбувається за блоками засвоєння рухових дій, що належать до технічних ігрових прийомів певних ігор спортивного характеру.

Наприклад, до оволодіння елементами гри в бадмінтон ми пропонуємо поділити рухливі ігри та ігрові вправи на чотири блоки, що спрямовані на:

- ознайомлення дітей із особливостями польоту волана;
- правильне утримання ракетки;
- оволодіння дітьми приемами та ударами по волану центром поверхні ракетки;
- оволодіння дітьми технікою подачі волана.

Технічні прийоми в баскетболі, що спрямовані на підготовку дітей дошкільного віку, були об'єднані в чотири блоки, що містили вправи та ігри, спрямовані на оволодіння дітьми технікою:

- переміщення й утримання м'яча;
- передачі та ловіння м'яча;
- ведення м'яча на місці і в русі;
- закидання м'яча у кошик.

Крім того, вправи та ігри, спрямовані на підготовку дітей дошкільного віку до оволодіння елементами гри в "городки", доцільно поділити на три блоки, що містять:

- вправи та ігри, спрямовані на оволодіння дітьми вміннями будувати фігури;
- вправи та ігри, спрямовані на оволодіння дітьми способами кидка на дальність та в ціль;
- вправи та ігри, спрямовані на оволодіння дітьми діями з битою та вибивати городки з "городу".

У процесі вдосконалення рухових навичок гри в настільний теніс рекомендуємо вправи та ігри, спрямовані на підготовку дітей дошкільного віку до оволодіння елементами спортивної гри, розбити на три блоки, що містять:

- вправи та ігри, спрямовані на ознайомлення дітей з властивостями целулоїдного м'яча;
- вправи та ігри, спрямовані на закріплення вміння правильно тримати ракетку;
- вправи та ігри, спрямовані на оволодіння дітьми діями з ракеткою і м'ячем.

Також усі вправи та ігри, спрямовані на підготовку дітей дошкільного віку до оволодіння елементами гри у футбол, пропонуємо виділити у шість блоків, що містять:

- ігрові вправи та ігри на розвиток "відчуття м'яча" (володіння м'ячем);
- вправи та ігри, спрямовані на навчання ударів по м'ячу різними способами;
- вправи та ігри, спрямовані на техніку передачі та зупинки м'яча різними способами;
- вправи та ігри, спрямовані на техніку ведення м'яча різними способами;
- вправи та ігри, спрямовані на оволодіння вкиданням м'яча;
- вправи та ігри, спрямовані на ловіння та відбивання м'яча, що застосовує воротар.

Доцільно всі вправи та ігри, які спрямовані на технічну підготовку дітей дошкільного віку до оволодіння елементами гри в хокей та флорбол, розбити на три блоки, спрямовані на:

- ведення м'яча (шайби);
- передачу та зупинку м'яча (шайби);
- закидання м'яча (шайби) у ворота.

На цьому рівні з дітьми старшого дошкільного віку доцільно проводити такі рухливі ігри та ігрові вправи: "Точний пас", "Обведи гравців", "Будь уважним!", "Спритно і швидко", "Точна передача" та ін.

Активно-ігровий рівень охоплює добірку рухливих ігор та ігор народів світу для їх активного застосування в умовах дошкільного навчального закладу на етапах закріплення та вдосконалення рухових навичок, у тому числі основних та доступних технічних прийомів ігор із елементами спорту.

На завершальному рівні для вдосконалення рухових навичок з елементів спортивних ігор дітям старшого дошкільного віку пропонуємо такі рухливі ігри та ігри народів світу "Захист фортеці", "Квач", "Футбол біля стіни", "Гол", "М'яч капітанові", "Зруйнуй башту", "Полювання з м'ячем" та ін.

У процесі навчання дітей вправ та ігор із елементами спорту створюються сприятливі умови для спільних дій учасників, формування вміння підкорювати власні інтереси інтересам колективу, виховуючи прагнення до свідомих, чесних, справедливих вчинків та прагнення допомагати товаришеві.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок з напрямку. Отже, оптимальне формування рухових дій в іграх із елементами спорту може бути досягнуто лише з урахуванням

індивідуальних особливостей дітей. Під час добору ігор і вправ та проведення їх з урахуванням можливостей кожної дитини створюються сприятливі умови для успішного оволодіння дітьми руховими діями, що є складовими технічних прийомів ігор з елементами спорту, для підвищення рівня фізичного та загального розвитку дітей, удосконалення їхніх рухових можливостей і здібностей.

На нашу думку, в подальшому, працюючи над означеною проблемою, першочерговим завданням має стати створення спеціальної програми з навчання старших дошкільників елементів спортивних ігор.

Література

1. Адашкявичене Э. Й. Баскетбол для дошкольников : из опыта работы / Э. Й. Адашкявичене. – М. : Просвещение, 1983. – 79 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4–19.
3. Богініч О. Л. Рухливі ігри та ігрові вправи з елементами спортивних ігор для дітей старшого дошкільного віку : методичний посібник / О. Л. Богініч, Ю. М. Бабачук. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 224 с.
4. Богініч О. Л. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : навч.-метод. посіб. / О. Л. Богініч. – К. : Шк. світ, 2007. – 120 с.
5. Волошина Л. Современная методология обучения играм с элементами спорта / Людмила Волошина // Дошкольное воспитание. – 2005. – № 11. – С. 17–20.
6. Дмитренко Т. И. Спортивные упражнения и игры для детей дошкольного возраста / Т. И. Дмитренко. – К. : Рад. школа, 1983. – 112 с.
7. Дошкільне тіловиховання. Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку / Автори-упорядники: Л. В. Калуська, З. В. Калуський, М. М. Гуменюк. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 184 с.
8. Дубогай О. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини / О. Дубогай – К. : Вид. дім "Шкільний світ" : Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
9. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. – 2-ге вид., зі зм. та доп. / авт.-упор. А. П. Бурова. – Тернопіль : Мандрівець, 2013. – 296 с.
10. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку "Впевнений старт" / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О. П. Долинна, Т. В. Дяченко, Т. С. Ільченко, Г. Є. Іванова, Г. М. Лисенко, Т. В. Панасюк, Г. В. Петрова, Т. О. Піроженко, Н. М. Романко, Н. А. Случинська, Н. І. Трикоз. – Тернопіль : Мандрівець, 2013. – 104 с.

Ю. М. Бабачук

УРОВНИ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ИГР И ИГРОВЫХ УПРАЖНЕНИЙ ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ДВИГАТЕЛЬНЫХ НАВЫКОВ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В статье осуществлен анализ исследований условий совершенствования двигательных навыков посредством игр с элементами спорта у детей старшего дошкольного возраста. Раскрыто значение игр с элементами спорта для совершенствования двигательных навыков детей дошкольного возраста. Выделены и охарактеризованы уровни распределения подвижных игр и игровых упражнений для совершенствования двигательных навыков посредством игр с элементами спорта у детей старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: подвижная игра, игровое упражнение, игры с элементами спорта, двигательные навыки, дети дошкольного возраста.

Yu. Babachuk

LEVELS OF CLASSIFICATION OF ACTION-ORIENTED GAMES AND GAME-BASED EXERCISES FOR IMPROVEMENT OF PRESCHOOL CHILDREN'S PHYSICAL SKILLS

This article presents the analysis of the researches investigating the ways of improving senior preschool children's physical skills by means of games with sports elements. There has been underlined the significance of games with sports elements for the preschool children's motor skills development. It has been identified and described the levels of classification of action-oriented games and game-based exercises for improvement of senior preschool children's physical skills in games with sports elements.

Key words: action-oriented game, game-based exercise, games with sports elements, physical skills, children of preschool age.